

Enhetliga handläggningsrutiner för kontaktförbud

- förslag till lokala överenskommelser om rutiner vid polisområden och de allmänna åklagarkamrarna

Innehållsförteckning

1	Bakgrund och syfte.....	3
2	Lokal överenskommelse mellan polis och åklagare (förslag)	5
3	Direktiv – Initiala utredningsåtgärder – kontaktförbud.....	9
4	Rutiner för åklagaradministratör avseende handläggning av kontaktförbud	11

1 Bakgrund och syfte

Utvecklingscentrum Göteborg genomförde 2012 – 2013 en granskning avseende handläggningen av kontaktförbudsärenden redovisad i Tillsynsrapport 2013:4 Kontaktförbud – en kartläggning av tillämpningen med synpunkter på iakttagelserna. I rapporten konstaterades bland annat att det på många håll saknades rutiner mellan polis och åklagare för hur handläggningen i detalj ska hanteras. I stort sett baserades handläggningen på en underförstådd gemensam överenskommelse om snabb handläggning av innebörden att kontaktförbudsärendet i princip hanteras som ett ärende med frihetsberövad misstänkt. De iakttagelser som gjordes vid granskningen visade på att detta inte är tillräckligt för att säkerställa en skyndsam handläggning och den utredningskvalitet som krävs.

Vidare har JO vid upprepade tillfällen kritiserat handläggningen av kontaktförbud.

En handläggning av kontaktförbud som bygger på gemensamma prioriteringar hos polis och åklagare, kontinuitet och nära samarbete med enhetliga rutiner bedöms öka förutsättningarna för att ärendena handläggs med hög kvalitet inom den föreskrivna tidsfristen. Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Göteborg har i dialog med företrädare för Polisens Utvecklingscentrum Väst och NOA därför utarbetat rutiner för handläggning och tagit fram ett direktiv - Initiala utredningsåtgärder - kontaktförbud. De är avsedda att vara ett stöd vid handläggningen av kontaktförbudsärenden och öka förutsättningarna för ett strukturerat och nationellt enhetligt arbetssätt. Syftet är också att öka förutsättningarna för ett strukturerat samarbete mellan polis och åklagare på lokal nivå. Handläggningsrutinerna och direktiv - Initiala utredningsåtgärder – kontaktförbud utgör ett komplement till Åklagarmyndighetens kontaktförbudshandbok. För närvarande pågår ett arbete inom polisen där man gör en översyn av polisens riktlinjer för kontaktförbud.

Det rekommenderas att skriftliga lokala överenskommelser träffas för att rutinerna i tillräcklig utsträckning ska kunna anpassas efter lokala förhållanden. Det är lämpligt att även ta hänsyn till förhållanden inom det berörda beredskapsområdet. Utkast till lokal överenskommelse med utrymme för kompletteringar för lokala förhållanden återfinns i avsnitt 2 av promemorian. Rutinerna är möjliga att tillämpa även om en lokal överenskommelse inte skulle komma till stånd.

Promemorian innehåller också ett nytt generellt direktiv – Initiala utredningsåtgärder - kontaktförbud. Avsikten är att dessa ska finnas tillgängliga hos polisen och att polisen ska kunna påbörja utredningsarbetet med kontaktförbudsansökan redan innan specifika direktiv lämnats av åklagaren, allt i syfte att påskynda handläggningen så att tidsfristerna hålls.

Slutligen innehåller promemorian en rutin för åklagaradministratörer avseende hanteringen av kontaktförbudsärenden. Även i denna kan justeringar behöva ske på grund av lokala förhållanden. En rutin som beskriver administratörernas uppgifter bedöms öka effektiviteten och kvaliteten.

2 Lokal överenskommelse mellan polis och åklagare (förslag)

LOKAL ÖVERENSKOMMELSE MELLAN POLISEN I X-STAD OCH Y ÅKLAGARKAMMARE

Ärenden rörande kontaktförbud ska handläggas skyndsamt. Enligt ÅFS 2011:6 ska beslut som huvudregel fattas inom en vecka såvitt avser ordinärt kontaktförbud och utvidgat kontaktförbud samt inom fyra dagar såvitt avser särskilt utvidgat kontaktförbud och kontaktförbud avseende gemensam bostad.

1. Polisen ska *omgående upprätta en ansökan* om kontaktförbud för varje förbudsperson/skyddsperson. Formuläret "Ansökan om kontaktförbud" i Polismyndighetens formulärportal ska användas. Ansökan ska *omgående* diarieföras i Polismyndighetens ärenderegister PÄR.
2. Om en skyddsperson vill ansöka om förlängning av ett kontaktförbud bör skyddspersonen rekommenderas att inkomma med *ansökan om förlängning* mellan 4-6 veckor innan det ursprungliga kontaktförbudet löper ut. I övrigt tillämpas punkterna 1-16 även på ansökan om förlängning.
3. Upprättas *ansökan om kontaktförbud under vardagar* ska polisen på det sätt som överenskommit lokalt omedelbart överföra ansökan jämte eventuella övriga relevanta handlingar till åklagaren. Omedelbart innebär samma dag eller, om ansökan gjorts sent på dagen (*eventuellt klockslag enligt lokal överenskommelse*) senast nästkommande dag. Polisen ska *omgående* utse en ansvarig handläggare samt underrätta åklagarkammaren om dennes namn och kontaktuppgifter. På motsvarande sätt ska åklagarkammaren underrätta polisen om handläggande åklagare. Om ansökan överförs dag före helgdag efter kl. (ange den tidpunkt som ni kommit överens om lokalt) ska polisen, på det sätt som ni kommit överens om lokalt, även *omgående* säkerställa att åklagarkammaren tagit del av ansökan (t. ex per telefon). Lokal överenskommelse:.....
4. Upprättas *ansökan om kontaktförbud under helgtid* ska polisen *omgående* kontakta jouråklagaren (ej kl. 22-08) för bedömning av hur brådskande ärendet är. Om åklagaren bedömer att *ansökan inte behöver hanteras under helgtid* ska polisen *omgående* överföra ansökan till ordinarie åklagarkammare med notering om att jouråklagaren bedömt att ärendet inte behöver hanteras på helgtid.

Om åklagaren bedömer att *ansökan ska hanteras under helgtid* ska polisen *omgående* överföra ansökan till jouråklagaren på det sätt som avtalats lokalt.

Polisen ska omgående utse en ansvarig handläggare samt underrätta jouråklagaren om dennes namn och kontaktuppgifter. Jouråklagaren ska tillse att ansökan registreras i Cåbra (se lathunden som finns på Rånet) eller dokumenteras på annat sätt (för hand eller genom tjänsteanteckning i pågående AM-ärende) samt lämna direktiv i ärendet. Lokal överenskommelse:

Om ansökan avseende ordinärt kontaktförbud/utvidgat kontaktförbud upprättas efter kl. 16.00 på helgdag före vardag tillämpas i stället p 3.

Om ansökan avseende gemensam bostad/särskilt utvidgat kontaktförbud upprättas efter kl. 16.00 på helgdag före vardag ska dock jouråklagare kontaktas i enlighet med p 4.

5. Om kontaktförbudsansökan görs i samband med en brottsanmälan eller under en pågående polisledt förundersökning ska ansökan och brottsanmälan överföras samtidigt till åklagarkammaren. Om en kontaktförbudsansökan har samband med en pågående brottsutredning ska polisen i samband med överföringen ange till vilket K-nummer/AM-ärende ansökan ska kopplas. K-ärendet ska överföras elektroniskt till Cåbra medan kontaktförbudsansökan ska överföras på det sätt som överenskommit lokalt. Lokal överenskommelse:.....

6. Polisen ska så snart ansökan om ordinärt eller utvidgat kontaktförbud inkommit börja arbeta utifrån direktiv Initiala utredningsåtgärder – kontaktförbud. Direktiv Initiala utredningsåtgärder - kontaktförbud finns tillgänglig hos polisen på det sätt polisen finner lämpligt, ev. på Polismyndighetens intranät (sidan om brottsoffer och personsäkerhet) och ska finnas tillgängligt vid samtliga utredningsenheter hos polisen som kan komma att handlägga kontaktförbudsärenden. Om ansökan avser gemensam bostad eller särskilt utvidgat kontaktförbud ansvarar åklagaren och polisen gemensamt för att omgående etablera muntlig kontakt med varandra för närmare utredningsdirektiv.

7. Åklagaren ska snarast – muntligen eller skriftligen - ge polisen *specifika direktiv* i ärendet alternativt hänvisa till direktiv Initiala utredningsåtgärder - kontaktförbud. Alla direktiv ska dokumenteras i Cåbra. Om muntliga direktiv ges ska dessa dokumenteras genom upprättande av en tjänsteanteckning i Cåbra. I det inledande direktivet ska anges när beslut i kontaktförbudsfrågan senast ska vara fattat. Skriftliga direktiv expedieras till polisen enligt lokal överenskommelse:.....

8. När polisen *genomfört begärda utredningsåtgärder* (t.ex. förhör med skyddsperson, vittnen, inhämtande av skriftlig bevisning) ska polisen så snart som möjligt muntligen föredra åtgärderna för handläggande åklagare eller, om denne inte är tillgänglig inom rimlig tid, enligt lokal överenskommelse:

9. Har direktiv lämnats om att förhör med förbudspersonen ska äga rum ska polisen skyndsamt *underrätta åklagaren om tidpunkt för förhöret*. Åklagaren, eller en av denne utsedd ersättare, ska finnas tillgänglig på telefon för beslut i kontaktförbudsfrågan i direkt anslutning till förhöret för att säkerställa att det blir möjligt att omgående delge förbudspersonen ett utfärdat kontaktförbud.

10. Åklagaren ska genast - muntligen och skriftligen – tillse att polisen *underrättas om åklagares beslut* om att meddela, avslå, upphäva eller ändra kontaktförbud samt överföra beslutet och diarieföra expedieringen i Cåbra. Har förbudspersonen inte hörts i ärendet kan underrättelsen till polisen lämnas enbart skriftligen. Beslutet ska omgående diarieföras i Polismyndighetens ärenderegister PÄR. Lokal överenskommelse om till vem och hur besluten lämnas/expedieras:

11. Polisen ska *delge förbudspersonen* meddelat kontaktförbud personligen på det sätt som framgår av direktiv Initiala utredningsåtgärder – kontaktförbud.

12. Åklagaren ska genast tillse att *socialnämnden*¹ på den ort där beslutet om kontaktförbud huvudsakligen ska gälla underrättas om att kontaktförbud meddelats mellan parter som har gemensamma barn under 18 år eller om det finns barn under 18 år som har umgänge med utpekad person eller skyddspersonen. Det är i det senare fallet även socialnämnden på den ort där barnet bor, om det är en annan ort. Socialnämnden ska även underrättas om kontaktförbudet avser gemensam bostad.

Om förbudspersonen är intagen på *kriminalvårdsanstalt* eller till följd av en brottmålsdom undergår *rättspsykiatrisk vård* bör åklagaren tillse att kriminalvården respektive vårdinrättningen underrättas om beslut att meddela eller upphäva kontaktförbud.

13. Polisen ska, *när delgivning skett*, utan dröjsmål enligt lokal överenskommelse överföra det av förbudspersonen undertecknade beslutet till åklagaren. Den undertecknade handlingen ska arkiveras på åklagarkammaren i enlighet med de föreskrifter som gäller för arkivering. Lokal överenskommelse:.....

14. Polisen ska genast *underrätta skyddspersonen muntligen* om beslut att meddela, avslå, upphäva eller ändra kontaktförbud. Att underrättelse skett ska dokumenteras av polisen i PM eller tjänsteanteckning.

15. Polisen ska, om de får kännedom om *nya omständigheter* som kan medföra att kontaktförbudet bör omprövas, genast underrätta åklagaren om detta.

¹ Ändring av 4 a § förordning (1988:691) om kontaktförbud som innebär en utvidgad skyldighet att underrätta socialnämnden. *Träder i kraft den 1 januari 2017.*

16. Har domstol beslutat i fråga om kontaktförbud ska åklagaren tillse att polisen underrättas om beslutet. Polisen ska omgående diarieföra beslutet i Polismyndighetens ärenderegister PÄR.

Polisområdeschef

Kammarchef

3 Direktiv – Initiala utrednings- åtgärder – kontaktförbud

Ansökan om kontaktförbud ska handläggas med förtur och beslut i frågan ska som huvudregel fattas inom en vecka såvitt avser ordinärt kontaktförbud och utvidgat kontaktförbud och inom fyra dagar såvitt avser kontaktförbud avseende gemensam bostad och särskilt utvidgat kontaktförbud.

1. Genomför förhör med skyddspersonen, både som målsägande angående eventuella brott och rörande ansökan om kontaktförbud (se Förhör med den som ska skyddas, Bilaga 3 till Riktlinjer för kontaktförbud – Polisens ansvar gällande kontaktförbud).

2. Om information saknas i ansökan ska polisen utreda och dokumentera parternas aktuella bostadsadresser, boendeförhållanden samt relevanta förhållanden avseende frågor om vårdnad, boende och umgänge rörande gemensamma barn. Detta gäller också beträffande andra barn under 18 år som bor eller regelbundet vistas i bostaden.

Om ansökan avser gemensam bostad ska polisen tillfråga motparten om vilket offentligt biträde som önskas, om inte offentlig försvarare är förordnad.

3. Säkra lättillgänglig stödbevisning (t.ex. SMS eller vittnesförhör med person som inte kan antas vidareförmedla uppgifter till förbudspersonen).

4. Kontakta handläggande åklagare för beslut om förbudspersonen ska kallas eller hämtas till förhör och samråd om när detta ska ske.

5. Innan kontaktförbud meddelas ska förbudspersonen (om annat inte beslutas av åklagaren) underrättas om uppgifter som tillförts ärendet av skyddspersonen, eventuella vittnen samt tillgänglig skriftlig bevisning och ges tillfälle att yttra sig över dessa. Att sådan underrättelse skett ska dokumenteras i förhör. Dokumentationen ska innehålla en redogörelse för vilka uppgifter som förbudspersonen fått ta del av samt förbudspersonens eventuella synpunkter på dessa.

Om förbudspersonen ska höras angående både kontaktförbudsansökan och över brottsmisstankar ska förhören dokumenteras i separata förhör. Det inledande förhöret ska avse brottsmisstankarna.

6. Om åklagaren överväger att avslå ansökan om kontaktförbud ska skyddspersonen (om annat inte beslutas av åklagaren) underrättas om uppgift som tillförts ärendet av förbudspersonen, eventuella vittnen samt

tillgänglig skriftlig bevisning och ges tillfälle att yttra sig över dessa. Vad gäller underrättelse och dokumentation tillämpas punkt 5.

7. Delgivning av beslut om att *utfärda* kontaktförbud ska som huvudregel ske i direkt anslutning till att förbudspersonen hörs i ärendet. Detta innebär att ansvarig handläggare på polisen direkt efter förhöret per telefon föredrar förhörsuppgifterna för åklagaren, vilken omedelbart utfärdar beslut och överför detta jämte informationshandlingar till handläggaren för omedelbar delgivning. Om förbudspersonen vägrar underteckna beslutet ska detta antecknas på beslutshandlingen av den som sköter delgivningen. I de fall åklagaren efter föredragningen av förbudspersonens förhörsuppgifter överväger ett avslag på ansökan tillämpas i stället punkten 6.

4 Rutiner för åklagaradministratör avseende handläggning av kontaktförbud

1. När en ansökan om kontaktförbud inkommit till kammaren ska en administratör utan dröjsmål registrera ansökan i Cåbra, varvid följande kontroller bör göras
 - a. vilken sorts kontaktförbud avser ansökan (ordinärt, utvidgat, särskilt utvidgat eller gemensam bostad),
 - b. har parterna gemensamma barn under 18 år eller om det finns barn under 18 år som har umgänge med utpekad person eller skyddspersonen eller avser ansökan gemensam bostad – i så fall ska den socialnämnd² där ett eventuellt kontaktförbud huvudsakligen ska gälla läggas in i ärendet och i förekommande fall även socialnämnden på den ort där barnet bor, om det är en annan ort än skyddspersonens.
 - c. Är det känt att förbudsperson är frihetsberövad – i så fall ska den anstalt/häkte/rättspsykiatrisk klinik eller dylikt där förbudsperson vistas läggas in i ärendet.
2. Administratören ska tillse att ärendet omgående fördelas till en handläggande åklagare samt tillse att åklagaren får del av ansökan, eller, om denne inte är tillgänglig, överlämna ansökan fysiskt eller elektroniskt till annan åklagare enligt lokal överenskommelse
3. Administratören bör snarast meddela polisen vem som blir handläggare på åklagarkammaren.
4. När beslut i fråga om kontaktförbud har meddelats bör administratören, om någon av de involverade personerna har skyddade personuppgifter, särskilt kontrollera att personernas namn är inskrivna i beslutet (och att texten ”skyddade personuppgifter” inte står i beslutet vare sig på skyddspersonen eller förbudspersonen.)
5. Administratören ska såvitt avser beslut om att utfärda, förlänga eller ändra kontaktförbud registrera en bevakningsfrist på tre dagar i Cåbra samt tillse

² Ändring av 4 a § förordning (1988:691) om kontaktförbud som innebär en utvidgad skyldighet att underrätta socialnämnden. *Träder i kraft den 1 januari 2017.*

att undertecknade delgivningshandlingar inkommer till åklagarkammaren inom bevakningstiden.

6. När undertecknad delgivning inkommit ska administratören utan dröjsmål registrera att delgivning skett i Cåbra (resulterar i automatisk underrättelse till BR) samt expediera underrättelserna till berörda.

7. Administratören ska såvitt avser beslut om att avslå, avskryva eller upphäva kontaktförbud (välj ett av nedanstående alternativ enligt vad som överenskoms lokalt)

- expediera beslutet till berörda enligt p 10
- kontrollera att åklagaren expedierat beslutet
- lokal överenskommelse enligt följande:.....

8. Har domstol prövat åklagarens beslut angående kontaktförbud ska administratören registrera domstolens beslut i Cåbra (varpå underrättelse automatiskt går till BR), samt underrätta polisen om beslutet.

9. Alla beslut som fattas i frågor om kontaktförbud ska expedieras enligt följande.

- Vid avslagen ansökan: sökanden och motpart, om denne hörts i ärendet, och polisen.
- Vid avskryven ansökan: sökanden och motpart, om denne hörts i ärendet, och polisen.
- Vid beviljad ansökan: skyddspersonen, förbudspersonen, polisen och socialnämnden³ (den senare om parterna har gemensam vårdnad om barn, det finns barn som har umgänge med någon av sökanden eller motparten eller om kontaktförbudet avser gemensam bostad).
- Vid upphävt beslut om kontaktförbud: skyddspersonen, förbudspersonen och polisen.

Om förbudspersonen är intagen på kriminalvårdsanstalt eller undergår rättspsykiatrisk vård bör beslut att utfärda eller upphäva kontaktförbud även expedieras till anstalten/vårdinrättningen.

³ Ändring av 4 a § förordning (1988:691) om kontaktförbud som innebär en utvidgad skyldighet att underrätta socialnämnden. *Träder i kraft den 1 januari 2017.*